

taalcultuur

Leonie Cornips (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan wordt ontleend. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

Dialectverbod

De serie *De Tweesprong* in deze krant over 'cultuur in 2014' is afgerond. In twee bijdragen kwam met name het dialect uitvoerig aan bod. Raymond Knops, Tweede Kamerlid en voorzitter van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen, ziet 'dialect als drager van tradities' die de culturele roots van Limburg doorgeeft. Volgens A.H.J. Dautzenberg, schrijver, voelen mensen zich in Limburg angstig, misdeeld, minderwaardig en wonen ze in een wormvormig ahangsel van Holland. Dit komt volgens hem door het dialect. Weg met dat dialect en in plaats daarvan Nederlands spreken: alleen dan, zo schrijft hij, stropen mensen de mouwen op, worden ze zelfbewust, assertief en vertonen ze durf. Beide schrijvers verkopen het dialect onlosmakelijk met Limburg. Enigszins wonderlijk want dialecten of minderheidstalen vinden we overal in Nederland en Europa. Beide schrijvers zien dat het gebruik van het dialect niet neutraal is, maar een rol speelt in het creëren van (nieuwe) sociale identiteiten en voor het in stand houden van talig

en cultureel erfgoed. Daar houdt de overeenkomst verder op: Knops pleit voor overdracht van Limburgs erfgoed, Dautzenberg wil daar nadrukkelijk vanaf. De mening van Dautzenberg, dat dialectsprekers 'inferieur' zijn en noodzakelijkerwijs in een 'achtergesteld' gebied wonen, is sinds de tijd waarin Nederland als staatkundige eenheid gestalte kreeg, gemeengoed. De ideeën van Dautzenberg zijn dus allesbehalve prikkelend of verfrissend - zoals de redactie van deze krant ons wil doen geloven - of nieuw of origineel. Integendeel, zij ruiken naar te lang gedragen oudemannensokken. Al vanaf de renaissance en de vorming van Nederland als natiestaat vertaalt nationale trots zich in de roep om één taal, het Nederlands als belichaming van de 'ziel' en 'essentie' van de natiestaat. Vandaar dat Dautzenbergs bijdrage toepasselijk eindigt met regels uit het Wilhelmus. Twee moedertalen passen niet in dit politieke ideaal, net zomin als twee paspoorten. Maar dit ideaal staat haaks op moderne taalkundige inzichten dat ieder kind vanaf de geboorte in staat is om twee talen perfect als moedertalen te verwer-

ven (ook het Nederlands en dialect dus). De ideeën van Dautzenberg horen thuis in het beschavingsoffensief van de negentiende eeuw, toen de arbeidersklasse werd geleerd hoe ze zich diende te gedragen en te spreken. Dautzenberg roept autoritair dat mensen in Limburg hun moedertaal niet meer mogen spreken, gebaseerd op aftandse denkbeelden en ondeskundigheid bovendien. Hij schrijft: 'het dialect (is) opgetrokken uit inferioriteit, lijdzaamheid en derderangs fonetiek'. Fonetiek is duidelijk een te moeilijk woord, want fonetiek is de wetenschap die alle mogelijke spraakklanken in een taal of dialect bestu-

deert en hoe ze gemaakt worden, bijvoorbeeld het verschil tussen een huig-r en een tongpunt-r. Een dialect of taal kan dus nooit uit fonetiek 'opgetrokken' zijn.

De gedachte van Dautzenberg dat Limburg zich naar boven zou kunnen vechten in de machtsverhouding met de dominant politieke, sociaaleconomische en culturele Randstad door uitsluitend Nederlands te spreken, is ronduit naïef. De geschiedenis leert

dat het afdwingen van het gebruik van de standaard of nationale taal in perifere gebieden in Frankrijk of in Turkije in respectievelijk de laatste tweehonderd en honderd jaar niets veranderd heeft in de machtsverhoudingen tussen regio's. Alle wegen leiden nog steeds naar Parijs en Ankara. Een taalverbod alleen wijzigt of doorbreekt nooit bestaande politieke machtsverhoudingen.

Nee, schrijver A.H.J. Dautzenberg, als u echt prikkelend had willen zijn, had u vanuit uw optiek moeten schrijven dat het dialect, Fries en Nederlands in Nederland plaats moet maken voor het Engels (met een accent). Het Engels, dat is pas de taal voor een prachtland en een prachtprovincie om economische kansen te grijpen en voor burgers om Europeaan te worden.

Soms droom ik dat ik geen wetenschapper ben maar een schrijver die zonder gêne fictie met non-fictie mengt en alles schrijft wat ze denkt. Soms droom ik dat ik in mijn epistels voor het effect mag schreeuwen en beledigen als een Hollandse kaaskop. Gelukkig duurt zo'n droom nooit lang.

